

חדש וישן - הקדמה

1. Read the pesukim in Vayikra 23:9-14, especially 14. The pesukim discuss that the Omer permits the new grain.
2. These halachot are summarized in the Mishnayot Menachot, Chapter 10:5-7. Familiarize yourself with the basic laws.
3. Based on passuk 14, what is it that permits the new grain? Are there different possibilities?
4. Read the Gemara 68a (Mishna) – 68b (Mishna). Plug in the possibilities from the pesukim into the positions taken in the Gemara. [If you want, see the explanation of the Netziv in the Haamek Davar]

העמק דבר ויקרא פרשת אמור פרק כג פסוק יד

עד עצם היום הזה. בכל מקום דכתיב עצם משמעו יום ולא לילה, אם לא שמוכרח לפרש באופן אחר, כמו ביוה"כ ולהלן במקרא כ"א, אבל כאן משמעו כמו בכל מקום, ומכאן למדנו דעד ולא עד בכלל, ולא כמשמעות המקרא בכל מקום דקיי"ל עד ועד בכלל, אבל כאן א"א לפרש הכי דא"כ דכל היום אסור למאי כתיב עד עצם, לכתוב עד היום הזה, אלא על כרחך עד ולא עד בכלל, ואותו היום מותר, ומש"ה פי' הכתוב עד עצם ללמדנו דרק האיר היום מתיר וכדתנן בפ' העומר (מנחות ס"ח א'). [ור' יהודה דס"ל יום הנפ אסור ומפרש עד בכלל כמו בכל מקום, מפרשי בגמ' דמפרש עד עצם עד עיצומו של יום, פי' לאפוקי תוספת, כמו משמעות זה הלשון ביומא דפ"א על עיצומו של יום אתה ענוש כרת ואי אתה ענוש כרת על תוספת, וה"נ בא למעט תוספת לאחריו

5. Explain why there might be a difference between when the Beit HaMikdash exists and when it does not.
6. Lurking in the background of this issue is the question is whether the purpose of the Omer is as a Matir, that which permits, or a Mitzvah – a requirement of the day.
 - a. See the Mishna on 2a (the first Mishna in the Masechet). Then move to Menachot 4a-b. Start as 4a on the bottom **הא דקבוע לה זמן לא קתני 4b-אמר רב מנחת העומר**
 - b. Start with **אלא אמר רב פפא 5b-** **ורשב"ל אמר – אין מחוסר זמן לבו ביום** – **לאפוקי נפגם המזבח**
 - c. Based on this, what do you think the primary purpose of the Korban HaOmer is?
 - d. See the following Midrash – what does it imply about the purpose of the Omer? See the analysis by the Emek Beracha (Rav Aryeh Pomeranchik, student of Griz, 1908-1942)

אוצר מדרשים (אייזנשטיין) פנחס בן יאיר עמוד 477

(ו') שבעה מועדות הן: שבת, חג המצות, חג העומר (חג השבועות), חג השופרות, חג יום הכפורים, חג הסוכות וחג העצרת.

עמק ברכה חג העומר

מדרש תדשא פ"ו: ז' מועדות הן שבת חג המצות חג העומר חג השבועות חג השופרות חג יוה"כ וחג הסוכות .
הא דחשיב חג המצות וחג העומר בשנים, נראה הטעם, משום דבאותו יום היו מקריבין קרבן נוסף על מוספי החג, והיינו כבש העולה הבא בגלל הקרבת העומר, וכיון שיום זה של הקרבת העומר הוא חלוק בקרבנות משאר ימי החג, מפני זה נחשב לחג בפ"ע, וכדאיתא כעין זה בערכין ד' י': מאי שנא בחג דאמרינן כל יומא הלל ומ"ש בפסח דלא אמרינן כל יומא, ומשני: דחג חלוקין בקרבנותיהן דפסח אין חלוקין בקרבנותיהן, הרי דחילוק קרבנות משויא לי' לחג בפ"ע לומר עליו הלל בפ"ע, וכמו"כ לענין יום הקרבת העומר דנחשב מה"ט לחג בפ"ע .
אך לפ"ז, העיר לי חכם א', יקשה, למה לא נימא הלל ביום שני של פסח, משום חג העומר, דהוי חג בפ"ע .
ולכאורה היה נראה, דזה תלוי בפלוגתא של רב ור"ל במנחות ד' ד', גבי מנחת העומר שקמצה שלא לשמה, דלרב דסבר דפסולה הואיל ובאת להתיר ולא התירה הרי דסבר דהקרבת העומר אין בה כלל הקרבה משום חובת היום, וכל עיקרה אינה אלא להתיר חדש, וע"כ כיון שלא התירה פסולה, ולפ"ז לא שייך כלל לעשות יום ב' של פסח לחג בפ"ע, כיון שהקרבת העומר עם הכבש הבא בגללו אינם כלל חובה ליום; אבל לר"ל דסבר דמנחת העומר שקמצה שלא לשמה כשרה ושיירה אינן נאכלין עד שיקריבו מנחת העומר אחרת, הרי דסבר דמנחת העומר יש בה נמי הקרבה משום חובת היום, ומפני זה, נהי דלא התירה את החדש, מ"מ כשרה משום חובת היום, דמקרי קרבן של אותו יום, לדידי' שפיר שייך לעשות אותו יום ב' של פסח לחג בפ"ע, משום חילוק הקרבנות של אותו יום, דהיינו משום העומר עם כבש העולה הבאין נמי חובה ליום. וצ"ע.

7. A similar question is raised with regards to the parallel to the Omer, the Shte HaLechem.
 - a. See Menachot 48b at the top, **לביית השריפה – כי אתא רב יצחק** with the first Tosafot on the page, **ד"ה כבשי**
 - b. See the Griz at length

חדושי הגר"ז מסכת מנחות דף ה עמוד א

... ולפ"ז נמצא ששתי הלחם אינו מתיר כלל ומה דתנן לקמן (דף ס"ח ע"ב) ששתי הלחם היה מתיר חדש במקדש אין זה מתיר ממש, אלא הוא מתיר משום דין העצמי שלו, שצריכים להיות חדשה, וא"כ לא שייך לומר הואיל ובא להתיר ולא התיר, ומיושב קושית התוס', [א"ה, ע"י שפ"א לקמן ס"ח ע"ב שכתב כן], והצעתי זה לפני הרב ואמר שזה דוחק לומר שאין שום איסור חדש על המנחות, ושתי הלחם אינו מתיר כלל, ומה ששאל דיפסלו כל המנחות בדיעבד משום מחוסר זמן אינו כלום, דמשום איסור חדש אינו נעשה מחוסר זמן דמשום איסורין לא שייך שיעשה מחוסר זמן, ומה שאותו ואת בנו יש לו דין מחוסר זמן אף שהוא רק איסור, דהא בחולין ג"כ אסור, היינו משום דכיון דהדין של אותו ואת בנו נכתב בפרשת הקרבנות, מוכח מזה שבקדשים מלבד האיסור שיש גם בחולין יש בו עוד פסול של קרבן, ולפיכך חל עליו דין של מחוסר זמן, כן תירץ לי הרב, עוד תירוץ אחר רצה לומר הנ"ל על קושית התוס' דמנחת העומר כל דין הקרבה שלו הוא רק להתיר חדש ואין בו דין של חובת היום, אבל שתי הלחם לבד מה שהוא מתיר חדש יש לו ג"כ דין חובת היום, וכן מסתבר כיון שהוא מתיר רק על דין איסור לכתחילה, דבדיעבד אם הביא אף קודם שתי הלחם כשר, ולפיכך לא שייך לומר בשתי הלחם דיפסלו משום הואיל ובא להתיר ולא התיר, דהא אית ביה גם דין הקרבה דחובת היום, אמנם הרב דחה זה בשתי ידים, ע"כ..

8. It is also possible that there are aspects of both. For this, see Rashi on 5b **שכן ד"ה**. What is the problem?

- a. See Rambam Temidin U'Musafin 8:2. Here he writes that בדיעבד if one used old grain for the Shte'i HaLechem it is invalid. That seems not to be the case for the Omer. Why would this be the case?
- b. During shiur, we will look at the Kli Chemda's (Parshat Pinchas) comments:

<p>איסור חדש אך באמת עיקר דבר זה אם עומד הוא עבודה בלא היתיר ג"כ או לא נראה שהוא פלוגתא רב ור"ל ורבה במנחות ד' ד' שם במנחת העומר שקמלה שלא לשמה דרב ס"ל דשלא לשמה פסולה לגמרי הואיל ובאם להפיר ולא היתיר ור"ל ס"ל דכשירה ככל קרבן שלא לשמה ורבה ס"ל דאינו קרבן כלל רק מתיר בלמוד ולכן אינו פוסל בו שלא לשמו כלל עיי"ש דמבואר בהדיא דרבא ס"ל דאין על העומר שם עבודה כלל ולפי"ז פשוט דלרבא דס"ל דאין על העומר שם עבודה כלל רק מתיר וא"כ ל"ש לומר דביא עומר מן הישן כיון דאם אינו מתיר אינו מזה כלל :</p> <p>ומעתה הרי"מ ז"ל להלכה דפסק כרבא בזה דאינה קרבן כלל כיון דבאה מן השעורים שפיר פסק דעומר אינו בא אלא מן החדש אפי"ן דבשתי"ל פסק דגם מן העלוי"י כשר דשתי"ל הוא מנחה אלא דגוה"כ שזריך שתי"י מן החדש אמנם ילפינן מקרא דאי"ז מעכב משאי"כ עומר דאינו אלא מתיר וזה ל"ש אלא בבא מן החדש אך בעיקר הדבר שכתבנו בדעת רש"י ז"ל אני ירא להחליט דבר בזה מפני שלא מלאתי הד' בשום מקום ואשמע דעת כתיב בכל זה וכו' זה שלום וכרעה .</p>	<p>ואם כניס הדברים אשכחנא פתרא עפ"ז לתי דעת הרי"מ ז"ל שפסק להלכה לחלק בין עומר לשתי"ל דעומר אינו כשר אלא מן החדש ושתי"ל כשר אף מהישן ועי" מ"ש בלחם משנה פ"ח מתומ"ם ה"ב ולהכ"ל י"ל דהנה לפ"מ שיארטו דא"י למ"ד דבא מן הישן מ"מ אינו מתיר איסור חדש לכא"י י"ע למה הוא בא כלל כיון דאינו מתיר איסור חדש והרי כל עיקרו של עומר להפיר</p>	<p>ואורי י"ל דרש"י ז"ל ס"ל אפי"ן דמבואר במשנה דעומר ה"י מתיר במדינה ושתי"ל במקדש מ"מ אין ענינם אחד דעומר ה"י מתיר ממש דמקודם ה"י איסור חדש והעומר מתירו משאי"כ שתי"ל אינו מתיר כלל דמהכ"ת שיה"י איסור להקריב במקדש מנחה לאחר העומר ולא נאמר בזה איסור בתורה רק בשתי"ל כתיב מנחה חדשה ומנה ילפינן שתי"י חדשה לכל המנחות ומזה מוכח דקודם לשתי"ל לא יקריב מן החדש במקדש ולפי"ז שפיר אמרינן דכשכבר קרב שתי"ל טוב ל"ש איסור זה כלל ואין נפ"מ א"ס ה"י שתי"ל מן החדש או מן הישן אי"נ דישן כשר לשתי"ל משאי"כ עומר דכתיב בתורה לאו לאסור חדש ולריך מתיר ואמרינן דעומר מתירו ושפיר י"ל מסברא דאינו מתיר אלא אם בא מן החדש הואיל ומתיר לעלמו מה שאינו כן כשבא מן הישן אינו מתיר איסור חדש כלל ואינו מתיר אלא עי"י יוס הקף כולעני"ד לכא"י בדעת רש"י ז"ל :</p>
--	--	--

9. See the Mishna in Menachot 4:3 (on 45b in Gemara) and the machloket as to whether the Omer was brought before the Jews entered Israel. See Tosafot 45b **ד"ה קרבו** and the Machloket Rashi and Tosafot. Might this be connected to this question? (A summary of the discussion that appears in the Achronim follows)

דף על הדף מסכת מנחות דף מה עמוד ב

ותמה בקרן אורה, תמיהה עצומה, וכתב: דברים ז"ל אינם מובנים לי מש"כ דהיו מקריבין מנחת העומר במדבר הוא תמוה, דאיסור חדש לא היה כלל במדבר לכו"ע, ועומר לא בא דכיון דהעומר בא רק להתיר חדש, ובמדבר שאין איסור חדש נוהג, שוב לא צריך כלל לעומר, ואיך כתבו התוס' דאין מביאין העומר במדבר, וכן תמה על דברי התוס' בחדושי חת"ס שהניח דברי התוס' בצ"ע.

והגאון ר"מ אריק זצ"ל בהגהות טל תורה (שם) מביא רא' דלא ה' מקריבין מנחת העומר במדבר מדברי התוס' (ר"ה דף י"ג) ד"ה דאקריבו עומר שכתבו שם בשם הירושלמי, דבשעה שנכנסו ישראל לארץ נאסרו כל התבואות משום חדש, עי' ירושלמי פ"ב דחלה, דאיתא התם, ר' יונה בעא קמיה דר' ירמי' בשעה שנכנסו ישראל לארץ ומצאו קמח לחה מה שתהא אסורה משום חדש. אמר ליה למה לא, עד כדון לחה, אפילו יבשה, אפילו קצירה מעתה ואפילו חטיטן שבעלי' וכו' עיין שם דקאמר דכל תבואות ישנות, כשבאו לארץ נאסרו משום חדש, וכתב הגר"מ אריק זצ"ל, דמוכח מדבריו דלא היו מקריבין מנחת העומר במדבר, דאי אמר' שהיו מקריבין במדבר מנחת העומר, הרי מתיר התבואות הישנות, ולמה נאסרו אח"כ כשנכנסו לארץ, וא"כ מוכח דלא היו מקריבין מנחת העומר במדבר.

וכתב הגר"ש אלברג זצ"ל בקובץ הפרדס (שנה ס"ג חוברת ט' ס' מ"ט) ליישב בזה, ד"ל דיש ב' דינים בעומר: א) הבאת העומר כדי להתיר החדש. ב) מלבד דעומר בא משום שמתיר חדש, הוא בא ג"כ מדין חובת היום. ואיה"נ דבמדבר ליכא כלל האיסור החדש, אפ"ה מביאין העומר משום חובת היום. ולא קשה קושית הקרן אורה דלמ"ל להביא עומר במדבר כיון דליכא איסור חדש, דחדש נוהג רק בארץ, אבל כיון שאמרנו שהעומר בא גם מחובת היום, דהיום מחייב את הבאת העומר כמו שאר הרבה קרבנות אחרים שבאין מתורת חובת היום, הל"נ עומר בא מדין חובת היום, ושוב במדבר אם כי אין צורך בעומר כדי להתיר האיסור החדש, אבל דין חובת היום מחייב את הבאתו. ויוצא דיש חילוק גדול בין הבאת העומר במדבר ובין הבאת העומר בארץ, דבארץ הבאתו היא: א) משום חובת היום, ב) משום היתר החדש, אבל במדבר הבאתו רק מדין חובת היום, ואף על פי שאין העומר מתיר כלל במדבר דהא אין חדש נוהג אלא בארץ, אבל אין הדין דהיתר החדש תליא בהבאת העומר, דגם במקום שאין צריך היתר החדש, העומר בא, דחובת היום מחייבת את הבאתו.

וניחא מאד דברי התוס' ר"ה י"ג הנ"ל, דשפיר יש לומר דדעת התוס' דכשנכנסו לארץ נאסרו התבואות הישנות, אבל אין מכאן שום רא' לומר דלא היו מקריבין מנחת העומר במדבר, דהרי אם היו מקריבין את העומר במדבר שוב התבואות הישנות הותרו ע"י העומר שהקריבו במדבר - זה אינו, דאיה"נ דהיו מקריבין העומר במדבר, אבל עומר זה לא התיר כלל האיסור החדש, משום דחדש לא ה' נוהג אז, וכל הבאתו הוא משום דין חובת היום. דאם היינו אומרים דהבאת העומר הוא רק בשביל להתיר חדש, שפיר ה' אפשר להוכיח מדברי התוס' דבמדבר לא היו מקריבין העומר, דאי ה' קרב העומר ע"כ משום היתר חדש, אבל לדברינו יש לומר דהעומר אף על פי שקרב במדבר, אבל הבאתו היה לא כדי להתיר חדש אלא מדין חובת היום וע"ש עוד שהארץ בזה בדברים נעימים